

Ed. 260. Frumvarp til laga [217. mál]

um breyting á lögum nr. 10 frá 29. mars 1961, um Seðlabanka Íslands.

Flm.: Eyjólfur Konráð Jónsson, Valdimar Indriðason.

1. gr.

11. gr. laga nr. 10 29. mars 1961, sbr. 31. gr. laga nr. 13/1979 og 26. gr. laga nr. 43/1984, orðist svo:

Innlánsstofnanir þær, sem um ræðir í 10. gr., svo og aðrar opinberar lánastofnanir og fjárfestingarsjóðir, skulu geyma laust fé sitt á reikningi í Seðlabankanum eftir því sem við verður komið.

Seðlabankinn getur ákveðið að innlánsstofnanir þær, sem um ræðir í 10. grein, skuli eiga á reikningi í Seðlabankanum upphæð er nemi tilteknum hundradshluta af innstæðufé viðkomandi stofnunar. Innstæðubinding samkvæmt þessu ákvæði má þó aldrei vera hærri en 10%. Sama hlutfall skal ætíð gilda um hvern flokk innstæðna hjá öllum innlánsstofnunum. Öll frekari innstæðubinding er óheimil.

Einnig getur Seðlabankinn ákveðið að tiltekinn hluti innlánsaukningar sé bundinn á reikningi hjá honum, enda fari heildarinnstæða, sem viðkomandi stofnunum er skylt að eiga í Seðlabankanum, ekki fram úr því hámarki sem um ræðir í 2. málsgrein.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Í 3. gr. laga um Seðlabanka Íslands hefur meginhlutverk bankans allt frá setningu laga nr. 10 frá 1961 verið talið „að annast seðlaútgáfu og vinna að því, að peningamagn í umferð og framboð lánsfjár sé hæfilegt miðað við það, að verðlag haldist stöðugt og framleiðslugeta atvinnuveganna sé hagnýtt á sem fyllstan og hagkvæmestan hátt.“

Ljóst er að þessu hlutverki hefur Seðlabankinn ekki valdið talsvert á annan áratug því að verðbólga hefur ætt áfram samhliða því sem framleiðslugeta atvinnuveganna hefur verið vannýtt. Sökina á þessu má þó ekki einungis rekja til Seðlabankans heldur margra ríkisstjórna og Alþingis sem beint og óbeint hafa lagt fyrir bankann að herða að atvinnuvegunum og viðskiptabönkunum í þeirri trú að afgangar kenningar um frýstingu fjármuna væri leiðin til að kveða verðbólgu niður. Hvergi í nágrannalöndum hefur þeirri stefnu verið fylgt á þann veg sem hér hefur orðið, enda svokölluð „Ólafslög“ einsdæmi í löggjöf vestrænna þjóða.

Við setningu Seðlabankalaganna 1961 var bankanum veitt heimild til nokkurrar sparifjórðingaráttar enda höfðu menn á þeim tíma einhverja trú á stjórn „peningamagns í umferð“. Lengi vel kom ákvæði þetta ekki að sök því að allan sjöunda áratuginn gerðu stjórnvöld sér grein fyrir því að ákvæðinu bæri að beita til að efla atvinnuvegi og sjá mönnum fyrir eðlilegu starfsfé í viðskiptum sínum og framkvæmdum.

Breyting sú, sem í frumvarpinu greinir, beinist að því að færa starfssvið Seðlabankans smám saman í það horf sem upphaflega var ætlunin. Þannig var bundið fé í bankanum fyrst í stað aldrei yfir 10%, þótt heimildir væru til 15% bindingar og 20% af innstæðufé „sem ávísa má á með tékka“. Í annan stað er lagt til að taka á ný í lög ákvæði upphaflegra laganna frá 1961. Ákvæðið hljóðar svo: „... sama hlutfall skal ætíð gilda um hvern flokk innstæðna hjá öllum innlánsstofnunum“. Og við þetta er bætt orðunum: „Öll frekari innstæðubinding er óheimil.“ Að öðru leyti gerir frumvarpið ráð fyrir að 11. grein laga nr. 10/1961 verði tekin óbreytt í lög að nýju, nema síðasta málsgrein greinarinnar sem var nánast bráðabirgðaákvæði.

Seðlabankinn hefur nú lagaheimildir til að binda allt að 38% sparifjórðingaráttarinnar. Þar að auki er viðskiptabönkum gert að lána Framkvæmdasjóði Íslands 4% sparifjárins, að visu með samningi en undir þrýstingi framkvæmdaavaldsins sem tíðum telur sig bært að stjórna löggjafarvaldinu.

Sú stefna, sem fylgt hefur verið í peningamálum nú nokkuð á annan áratug, hefur brugðist. Sparifé alþýðu hefur smám saman þorrið þegar menn gerðu sér grein fyrir því að fé þeirra gekk í stöðugt ríkari mæli til ríkisbáksins, í rauninni ekki sem lánsfé heldur var um beina eignaupptöku að ræða þegar vextir voru neikvæðir jafnvel svo að tugum prósentu nam. Tilraunir stjórnvalda til að bregðast með sívaxandi hörku við þessum vanda hafa síður en svo leyst hann, þær hafa aukið hann svo að kreppa og óðaverðbólga hefur af hlotist í mesta góðæri Íslandssögunnar, en útlendingar hafa fjármagnað máttvana atvinnuvegi á okurkjörum. Samhliða hefur óréttlæti aukist í íslensku þjóðlífi og fátækt hafið innreið sína. Þessi stefna, sem allir flokkar á liðnum kjörtímabilum bera ábyrgð á, hefur mistekist. Ljóst er því að ofstjórn peningamála verður að linna. Að því miðar flutningur frumvarps þessa.